

Tres generacions de peixmergues

“El meu avi, que fou peixmerga quan el Partit dels Treballadors del Kurdistan era dirigit per una organització terrorista, considera les tropes dels oficials de l’Autoritat Autònoma Kurda els amics de l’oest.” Però, per què lluiten? Amb quina finalitat? El retrat d’una família de tres generacions que està en permanent estat de guerra.

L’avi Khorshid Tofish és un home robust de seixanta-nou anys que porta un bigoti retallat amb delicadesa i una cabellera negra com el carbó, però tenyida. Té una estima especial a la vestimenta kurda, per això duu uns pantalons bombatxos conjuntats amb una cinta ampla. S’asseu descalç a la seva butaca preferida llepant tranquil·lament un caramel mentre narra el recull d’històries habitual.

Tracten de parany, combats, ferides, nens mutilats, dones i homes desesperats que omplien de sang el terra... Per dir-ho amb les paraules d’en Khorshid, històries del Kurdistan, el país dels soldats que miren la mort als ulls, o, dit en kurd, dels peixmergues.

És un dia festiu a Arbela, ciutat del nord de l’Iraq. A la mesquita ressona l’*Asr*, l’oració de la tarda, mentre les dones preparen el sopar: arròs amb carn de xai, iogurt i cogombre. Al costat d’en Khorshid Tofish seu el seu fill Dedewan Tofish, almirall de tres estrelles de l’exèrcit peixmerga, amb el seu fill Siriyane, de 23 anys, també vestit d’uniforme. Respectuosament, pare i fill escolten el vell i les seves històries rient, ja que les saben de memòria.

Avi, pare i fill són peixmergues, tres generacions que han estat en permanent estat de guerra. Són durs i forts. Han passat dècades desapercebuts internacionalment, ja que ningú no tenia interès pels kurds.

Però això ha canviat: d’alguna manera, els kurds del nord de l’Iraq i el seu exèrcit peixmerga s’han tornat importants. Cada vegada els subministren més armes. El mes i mig passat, per exemple, arribaren, procedents d’Alemanya, llançagranades, armes, cuines de camp... Tot per un valor aproximat de setanta milions d’euros.

Això és un esdeveniment històric mai vist, ja que el nord de l’Iraq està en estat bèl·lic. Les tropes de l’Estat Islàmic són a una hora d’Arbela amb cotxe. Demà al matí, el general Dedewan Tofish agafarà el cotxe i se

n’anirà cap al front durant una setmana per lluitar, i el seu fill i l’avi s’hi uniran els propers dies.

Els tres homes asseguts al sofà lluiten per la seva guerra i pels interessos de l’oest. Com més actitud bàrbara tenien els grups terroristes d’Abu Bakr al-Baghdadi, més iazidites massacraven i més població de l’oest decapitaven, més grans es feien els peixmergues.

Però qui sap qui són aquests homes? L’avi Khorshid Tofish, amb les seves historietes sagnants; el seu fill, l’almirall de tres estrelles, o el nét a qui li hauria agradat ser advocat però que acabà la seva formació com a soldat d’una unitat especial... Per què es dediquen tres generacions a la guerra?

S’obre la porta del menjador i entra de quatre grapes la besnéta d’en Khorshid, l’Heya, una preciosa nena de dos anys de cabells castanys i arrissats. El vell riu i, amb gestos, li demana que se li acosti, l’agafa i se la posa a la falda mentre explica la història d’una família kurda.

Quan en Khorshid Tofish, el petit de cinc fills, va néixer a Bibani, un poblet prop de Kirkuk, a principi de 1945, els kurds acabaven de perdre la independència. Després de la Primera Guerra Mundial, l’imperi Otomà estava totalment dividit –les parts es repartiren equitativament–, però els kurds se n’anaren amb les mans buides.

Quan en Khorshid tenia dos anys morí la seva mare i, un any més tard, el seu pare. Es crià amb les seves germanes en una gran casa de pedra on tenien cabres, ovelles, cavalls, gallines... Gràcies a això van sobreviure. L’escola més propera era a set quilòmetres.

“Per això no hi vaig anar. Més tard vaig aprendre a escriure i a llegir un xic”, explica en Khorshid Tofish. “Però em vaig prometre a mi mateix que els meus fills anirien a escola!” Entre els set i els vuit anys en Khorshid ja sabia munyir una cabra, cavalcar com un dimoniet i caçar conills amb un tirador de pedres.

“Sempre volia experimentar coses noves”, diu.

Khorshid Tofish (esquerra), el seu fill Dedewan (centre) i el seu nét Siriyane.

Al llarg de generacions, els enemics dels peixmergues al nord de l'Iraq han canviat, però la guerra ha estat una constant.

Quan tenia dotze anys va anar al poble un grup de peixmergues, els quals admirava, parlà amb ells i de seguida sabé quin era el seu destí.

Tenia setze anys quan l'acceptaren, com a *tschai-tschi*, és a dir, com a noieta que feia el te i netejava. "Odiava aquella feina, el que volia era lluitar, però malauradament no tenia cap arma!"

Llavors canviaren dues coses a favor dels peixmergues: d'una banda, de sobte hi hagué un líder carismàtic per als kurds, per fi. L'home es deia Mustafa Barzani, el pare del llavors president kurd, el qual s'hagué de mostrar com a polític innat els anys posteriors.

I de l'altra banda, l'Iraq estava en període de canvi. Feia tres anys que uns quants oficials panarabistes havien assaltat la monarquia i no tingueren pietat amb els cercabregues.

Barzani programà una revolta que de primer només tenia 600 fidels, però que ben aviat arribà a 15.000 homes. Tot era subvencionat pel xa de Pèrsia, cosa que tenia un caràcter simbòlic, ja que l'Iran s'havia unit aleshores als Estats Units. "Per això pensàvem que els nord-americans estaven de part nostra,

però va ser una equivocació", afirma en Khorshid Tofish.

Això es tornà a repetir a la història kurda i iraniana. Els kurds només rebien ajuda quan era oportú i, a més a més, es buscaven els "socis" que s'ajustaven més als seus interessos. Al xa Mohammed Reza, el règim antimonàrquic de l'Iran li suposava una amenaça, ja que vist amb els ulls dels nord-americans, el règim amb tendència socialista semblava sintonitzar amb la Unió Soviètica. Per tant, hi havia res millor que incitar els kurds a lluitar?

El 1963 en Khorshid Tofish lluità amb una metralladora contra els soldats d'infanteria de l'Iraq. "La lluita durà des de la matinada fins a la nit, matàvem a tothom, però vam perdre gairebé tots els nostres homes. Recol·lectava totes les armes i triava la millor. A partir de llavors no vaig haver de fer més el te, ja era tot un home", explica en Khorshid Tofish.

El culte a les armes i el mite guerrier s'han mantingut fins avui dia a la cultura kurda. Sense el seu orgull, els kurds haurien estat esmicolats. En les històries d'en Khorshid també es

veu una característica molt important d'aquesta població: tenen una gran capacitat per amagar les decepcions i també molta paciència.

En Khorshid Tofish i la seva unitat, aproximadament vint-i-quatre homes, lluitaren la major part del temps a les muntanyes del nord de l'Iraq. Els habitants dels pobles els amagaven i els ajudaven amb la condició que els protegissin quan fossin atacats per les unitats iraquianes. Enmig de tot aquest enrenou, en Khorshid va tenir temps de casar-se amb la Rana, el seu gran amor. L'abril del 1969 nasqué el seu primer fill, en Dedewan. El 1970 Bagdad semblà cedir una mica, ja que als kurds se'ls donà més autoritat. Però l'home que portava les negociacions en el bàndol iraquia buscà revenja. El seu nom era Saddam Hussein.

Sona el telèfon d'en Khorshid: són els seus companys veterans, que volen saber quan han de tornar al front i si té a punt un llançagranades.

Els lluitadors de l'Estat Islàmic estan estacionats en un sector del front situat a aproximadament una hora amb cotxe des de casa d'en Khorshid. Demà en

Dedewan hi anirà; en canvi, el seu fill Siriyan s'unirà dos dies més tard a una unitat a Arbela. L'avi sortirà quan tingui l'armament. Els tres homes treballen una setmana al front i en passen una a casa. Així, continuament.

La família viu en dues construccions baixes del carrer Basar, al barri Binaslava. Al jardí de davant de casa hi tenen plantat un llimoner i, en el petit hortet d'espècies, hi conreen menta. A la terrassa hi tenen un gronxador de l'estil dels de Hollywood. Dins, tot està molt endreçat, com si es volgués ometre la guerra amb el seu caos i perill. A la sala d'estar hi ha sofàs i butaques, un gran televisor i un aqüari.

Viuen aquí des de principi dels anys noranta, quan el Partit Democràtic del Kurdistan de Masoud Barzani, del qual són fidels seguidors els tres homes de la família Tofish, els proporcionà aquests habitatges. Això aquí és molt habitual.

Els partits han mantingut les lleialtats del passat, tendeixen a ser solidaris i són propensos al nepotisme. Podríem dir que ser peixmerga en època de pau és tenir protecció social.

Arbela és una ciutat una mica estranya. Al primer cop d'ull és una ciutat emergent, tot és nou i està molt organitzada si la comparem amb Bagdad o el Caire, ja que no hi ha muntanyes de deixalles davant dels habitatges, els carrers secundaris estan asfaltats i hi ha grues de construcció pertot arreu. Hi ha barris que semblen un *English Village*, i també una classe social mitjana alta.

Això només és una part d'Arbela.

L'altra zona d'Arbela està en estat de setge. El ministeri dels Peixmerga, que coordina el moviment de tropes, demana torns extrems. El preu de la munició en el mercat negre s'ha duplicat i les botigues del carrer Kirkuk, on es venen cascs, uniformes i armelles antibales, obren fins tard.

Repetidament es veuen joves soldats que pugen en taxis col·lectius en direcció al front.

Avi, pare i fill dormen sobre una pistola de nou mil·límetres carregada, tapada amb el coixí brodat de flors. En total, tenen cinc fusells i metralladores als armaris de l'habitació. Per matar els seus enemics no van tenir problemes, diu. "Nosaltres o ells", explica el general Dedewan Tofish. "Preferim matar-los a ells que no pas que ens matin".

A les imatges de dalt, retrat de Khorshid Tofish i ell mateix, al davant de casa seva, i fotografia de Dedewan Tofish, almirall de l'exèrcit peixmerga,

—En els vostres combats, quants homes heu matat en total?

El més jove riu mentre mou el cap.

—Més de 100 —diu el general.

—Ah, jo molts més —afegeix l'avi.

El patriarca va estar dues setmanes i mitja amb la seva tropa, uns 120 soldats, al front situat a uns 30 quilòmetres al sud de Kirkuk. Atacaren dues patrulles de soldats de l'Estat Islàmic. La gran majoria els van matar i uns quants els tenien capturats per interrogar-los i, més tard, matar-los. Per la manera com els tres homes ens expliquen les històries, els peixmergues són tots uns herois. Però també hi ha unes altres històries, com, per exemple, quan van retirar les tropes en comptes de protegir els cristians i els iazidites.

La majoria de cops, explica en Khorshid Tofish, aquests interrogatoris no servien de res. "Els soldats de l'Estat Islàmic normalment estaven dro-

gats: preniem unes pastilles blanques i sempre ens suplicaven que no els les prenguéssim. No sabem què era, realment. Primer de tot els deixàvem estar fins que els passessin els efectes, però llavors s'obstinaven i no deien ni una paraula. S'alegren de la mort. Un d'ells vingué de Kuala Lumpur, Malàisia; imagina't. Va volar mig món per atacar el meu poble. Em va dir: 'Si us plau, mateu-nos ara al migdia, així podrem dinar tota una eternitat amb els profetes', i li vaig contestar 'Sí, home, amiguet. Et matarem després de dinar, així podràs rentar els plats tota una eternitat!'".

És adequat matar soldats capturats?

En Khorshid Tofish aixeca les espatlles. Els peixmergues potser són companys de l'oest, però lluiten amb les seves pròpies normes i són normes d'una milícia, no d'una armada professional.

testimoni dels atacs químics ordenats per Saddam Hussein a la ciutat de Halabaja el 1988. A baix, d'esquerra a dreta, Siriyan, que es va unir als peixmergues quant tenia 23 anys, i els tres membres de la família Tofish, que participen en la lluita per torns: set dies en combat, set dies a casa.

Els primers anys d'infantesa, des del 1970 fins al 1975, d'en Dedewan Tofish, que més tard fou general, passaren pacíficament. Després, la política mundial arribà a les seves mans quan Alger pactà la pau amb l'Iran i l'Iraq. Deixaren de banda els seus problemes fronterers i, consegüentment, el xa retirà tota l'ajuda als kurds. La família va haver de fugir de l'Iran. Dues filles d'en Dedewan Tofish nasqueren en tendes, malvivien en camps de refugiats i emigraven de ciutat en ciutat. El pare quasi mai no hi era: o s'amagava o lluitava. En Dedewan somniava sovint que el pare el vindria a buscar per lluitar.

“De vegades murmurava contínuament ‘Pare, pare!’ Per què ho feia? Doncs perquè el trobava a faltar i així el recordava”.

El setembre de 1980 Saddam Hussein atacà la dèbil República Islàmica

de l'Iran. Així es deia el país després de vèncer Khomeini. I llavors els kurds van tornar a ser útils. En Khorshid i la seva gent es deixaren portar i reberen material, diners i armes dels iranians.

En Dedewan Tofish tenia 16 anys quan el seu somni es complí: per fi podia formar part dels peixmergues. Fou introduït a la unitat prop d'un poblet anomenat Halabdscha, i així el jove recluta Dedewan Tofish fou testimoni del pitjor delictes a la seva pàtria.

L'agost de 1988 l'Iraq i l'Iran arri-

Els peixmergues ha passat desaparebut internacionalment durant dècades

baren a una treva, després de vuit anys ininterromputs d'estat bèl·lic. Saddam Hussein ordenà una operació en contra dels kurds, que s'havien posat del bàndol de Teheran. Aquesta operació s'anomenà *Anfal*, que vol dir ‘presa’. Es calcula que el nombre de morts rondà els 150.000, ja que l'exèrcit emprà gas tòxic. Més tard aquesta massacre fou reconeguda com a genocidi.

“Estàvem acampats en un riu quan de sobte ens arribà una olor molt penetrant, com si fos all, però molt picant i alhora acrimoniosa. Avançàrem de poble en poble, estava plegat de cadàvers, de tant en tant hi havia algú que havia sobreviscut. Aquests els ajudàvem, però després ens amagàvem. Encara recordo que vam viure uns quants mesos dins d'una cova, gairebé ens morim de gana, però de vegades caçàvem algun conill”.

Aquesta experiència marcà els joves soldats de només 18 anys i això quedà a les ments dels peixmergues. En Dedewan Tofish sabia perfectament què havia d'evitar i estava al corrent del fet que els kurds estaven en perill d'extinció.

A principi dels anys noranta la família vivia en una casa a Arbela. En Dedewan Tofish encara era un jove oficial que s'acabava de casar i tenir un fill, en Siriyan.

En l'entretant, Saddam Hussein havia atacat Kuwait, però finalment l'Iraq hagué d'acceptar una treva humiliant. Per als kurds aquesta era l'oportunitat d'anunciar la independència.

Per a la família Tofish arribà un temps relativament normal. En Siriyan va anar a l'escola Belessa, al centre

de la ciutat, i fou molt bon estudiant, sobretot en matemàtiques. De més gran l'interessaven els ordinadors, el futbol, el karate i la música. Però la guerra també arribà a la seva vida, no en va poder fugir.

El març del 2003, quaranta-tres països sota el comandament dels Estats Units i la Gran Bretanya atacaren Saddam Hussein. Entre els països del bàndol atacant hi havia els kurds. Quan van guanyar, es va produir un boom

a Arbela, on s'enviaven els diners perquè hi havia seguretat. Però quan el 2009 els americans començaren a retirar les tropes, l'Iraq es va fer cada cop més insegur. Aleshores, en Siriyan tenia 18 anys i va haver de decidir si volia ser peixmerga o no.

I decidí, no pas a la lleugera, ser peixmerga. Avui en dia, és aspirant a oficial i el seu sou és d'uns 650 dòlars americans al mes. Pot estalviar perquè encara viu amb els pares, però necessita els diners perquè vol casar-se un dia o altre.

Per molt que les biografies d'aquests tres homes s'assemblin, representen el camí dels kurds iraquians envers una cultura de lluitadors en una societat civil. L'avi Tofish fou un lluitador perquè buscava l'aventura; el seu fill, el general Tofish, ja dubtà més de ser-ho; i en Siriyan tenia altres metes, però l'atraparen els esdeveniments perquè és kurd. Potser el seu futur fill ja no serà un peixmerga.

Ralf Hoppe

© Der Spiegel

Traducció de Celina Stäubli

JORNADES CULTURALS

EL NADAL A ALCOI

Ajuntament d'Alcoi
Àrea de Cultura

DILLUNS 15, 19.30 h
La festa com a patrimoni cultural
per Antoni Ariño

DIMARTS 16, 19.30 h
El pessebrisme a Espanya
per Juan Giner Pastor

DIMECRES 17, 19.30 h
El complex lúdic de les Festes d'Hivern d'Ibi
per M.ª José Martínez Tribaldos

DIJOUS, 18, 19.30 h
Nadal, temps de música
per Àngel Lluís Ferrando

ALCOI, DEL 15 AL 18 DE DESEMBRE 2014

CENTRE CULTURAL MARIO SILVESTRE

Av. País Valencià, 1 - 038010 Alcoi - Tel. informació: 965537143

Col·laboren:

